LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

NR 171 JUNI 2023

MEDLEMSTIDNING FÖR SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

FOKUS

SVERIGES NYA IDENTITET

Går det att förena ett Natomedlemskap med en aktiv nedrustningspolitik?

- **Finansiering och intressekonflikter i kärnvapenpolitisk forskning**
- **Att vara diplomat och verka för nedrustning som Natoland – med norska diplomaten Steffen Kongstad**
- **Nuclear Sharing – vad betyder det för säkerheten och demokratin?**

Läkare mot Kärnvapen ges ut av föreningen Svenska Läkare mot Kärnvapen, SLMK.

ANSVARIG UTGIVARE: Josefin Lind, josefin.lind@slmk.org
REDAKTION: Clara Gullman Levin, Josefin Lind
LAYOUT: Gabriel Holmbom
TRYCK: Exakta Creative.
Tryckt på miljögodkänt papper.
ISSN: 1400-2256

Nästa nummer utkommer i september.
Material skickas till redaktion@slmk.org senast 1 augusti.

SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norrtullsgatan 45,
113 45 Stockholm
E-POST: info@slmk.org

Bli medlem på www.slmk.org
BANKGIRO: 901-0901
SWISH: 1239010901

90 KONTO | SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

FÖLJ OSS:
Facebook.com/SLMK.1981
Instagram: @svenskalakaremotkarnvapen
Twitter: @IPPNWSweden

SLMK arbetar preventivt för att kärnvapen ska avskaffas innan de används igen. Vi är en del av IPPNW (International Physicians for the Prevention of Nuclear War) samt ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons).

ICAN 2017 NOBEL PEACE PRIZE

Tidningen utkommer till alla medlemmar i Danske Læger mod Kernevåben, www.danskelaegermodkernevaaben.dk

KONTAKT:
Povl Revsbech (sekretær og kasserer)
povl.revsbech@gmail.com
DLMK, c/o Povl Revsbech, Langdalsvej 40
8220 Brabrand, Danmark

INNEHÅLL #171

FRAMSIDA: Lena Sjöberg, Tecknaruppropet Moment 2022

4 Finansiering och intressekonflikter i kärnvapenpolitisk forskning

6 Intervju: Att vara diplomat och verka för nedrustning som Natoland

10 Nuclear Sharing – vad betyder det för säkerheten och demokratin?

7 Nuclear Weapons Ban Monitor 2022

8 Viktigt med lagstiftning mot kärnvapen på svensk mark

9 Natodebatt i riksdagen

12 Notiser

13 ICAN Act On It Forum Oslo

14 Sjukvården klarar inte av att hantera en kärnvapenexplosion över Stockholm

15 Läkare mot Kärnvapen från hela världen möttes i Kenya

16 En nationell identitet i förändring - krönika av Emma Rosengren

18 Vi måste skapa den politiska viljan att avveckla kärnvapen

ÅRSMÖTE 11 NOVEMBER

VALBEREDNINGEN SÖKER NYA LEDAMÖTER OCH MOTIONSSTOPP

Är du vår nya styrelseledamot? Kontakta valberedningen på leonore.wide@slmk.org.
Motioner skickas senast 16/9 till info@slmk.org.

Hur kommer vårt arbete att påverkas av ett Natomedlem-skap?

Vendela Englund Burnett
Ordförande

Sommarpsalmens ord och den doftande, sjungande härligt berusande verkligheten som möter mig utanför dörren fyller mig med kraft och motivation. ”I denna ljuva sommartid… se hur i prydning jorden står…” Det kunde knappast vara mer olikt de vidriga bilderna från Hiroshima, Nagasaki och alla de områden där människor och miljö dödats och skadats och lider av effekterna av kärnvapen. Det tog inte slut med Nagasaki, utan fortgår.

Vi lever alla med hotet om utplåning, med risken att detta bokstavligen kan vara den sista våren på länge.

När Sverige blir Natomedlem behöver vi ägna mycket möda åt att lära känna och begripa hur denna organisation fungerar (och även hur doktriner om massförstörelsevapen som det inte går att försvara sig med eller mot kan ingå) samt att hitta nya arbetssätt för att inte förtvina i kärnvapenskuggan.

Vi ser tydligt att vår roll är viktigare än någonsin! Ett exempel är att vår uppdaterade rapport ”Förebygga är enda medicinen” är den enda som visar på de faktiska humanitära effekterna av ett kärnvapenanfall satt i relation till sjukvårdens kapacitet. Vår rapport blir ännu mer aktuell i och med att kärnvapen återigen kommit upp på dagordningen. Även svenska myndigheter tittar nu på hur de ska hantera och planera för ett eventuellt kärnvapenscenario mot Sverige, en skrämmande utveckling som vi menar måste leda till en större och mer inkluderande debatt om nedrustning.

> **Strävan för kärnvapenfrihet och för klimatet, hälsa och utveckling är del av samma arbete och ingår i vårt jobb som läkare.**

Den nyligen genomförda världskongressen för den internationella läkarrörelsen mot kärnvapen i Mombasa, Kenya, gav inspiration, kraft och hopp! Det var en påminnelse om att majoriteten av världens länder är kärnvapenfria och att bli en kärnvapenfri zon ger stora positiva effekter. Kongressen hade som tema nedrustning, klimatkris och hälsa och visade på sambanden – hur klimatkrisen ökar konflikter och krig och i förlängningen risk för kärnvapenkrig, men även hur resurser går till rustning istället för utveckling och omställning. Strävan för kärnvapenfrihet och för klimatet, hälsa och utveckling är del av samma arbete och ingår i vårt jobb som läkare. Läs mer om kongressen på sida 15.

Ja, när vi tyvärr måste fortsätta och trappa upp vårt arbete finns inspiration och återväxt men liksom i naturen gör det förändrade klimatet i världspolitiken att vi måste anpassa oss och hitta nya strategier. Evolutionstrycket är starkt men hittills har vi i Svenska Läkare mot Kärnvapen orkat och hunnit tack vare mångfalden – därför är du som medlem och som stödjare viktig! ■

DEBATT

Finansiering och intressekonflikter i kärnvapenpolitisk forskning

Av Kjølv Egeland och Benoît Pelopidas,
Centre de recherches internationals, Sciences Po, Paris

Världen står vid ett vägskäl när det gäller kärnvapen. Kärnvapenstaternas ledare arbetar med moderniseringsprogram för att ta med sig kärnvapen in i nästa århundrade, medan andra länders ledare insisterar på att vägen till säkerhet ligger i förbud mot och avskaffande av dessa vapen.

Rysslands krig mot Ukraina har väckt frågor om kärnvapenavskräckningens natur och hållbarhet. Vi menar att det här finns ett akut behov av folkupplysning och en mer informerad debatt.

Flera analytiker har under de senaste åren kommit fram till att alltför snäva gränser begränsar expertdiskursen om politiken kring kärnvapnen. Enligt en grupp forskare präglas den dominerande diskursen av ”en konservativ ideologi […] som stöder en stabil internationell ordning dominerad av status quo-hävdande kärnvapenmakter.” För en annan grupp kretsar expertdiskussionen kring en begränsad uppsättning med grundläggande idéer som ”tenderar att återanvändas.” Ordföranden för Plogbillsrörelsens stiftelse menar att ”Försök till att ta in andra perspektiv som skulle kunna utmana teologin om kärnvapenavskräckning har ofta hånats.” Tänkbara förnyare av den rådande kärnvapenordningen ser ofta vanliga utrikespolitiska tankesmedjor som grundläggande delar av ett nukleärt status quo.

Vad ligger bakom dessa ”snäva gränser” som karaktäriserar expertdiskursen? En hypotes, framtagen av professorerna Campbell Craig och Jan Ruzicka, är att institutioner som stödjer den befintliga kärnvapenordningen ”åtnjuter finansiering, politiskt stöd och ’politisk relevans’; vilket de som avviker från denna inte gör.”

I en ny artikel undersöker vi rimligheten i Craig och Ruzickas hypotes genom att undersöka de ekonomiska kopplingarna mellan å ena sidan de främsta utrikespolitiska tankesmedjorna och å andra sidan forskningsfinansiärer med intressen i den fortsatta utvecklingen och utplaceringen av kärnvapen. Även om det finns avsevärda begränsningar vad gäller data – de flesta tankesmedjor avslöjar inte den exakta storleken på donationerna de tar emot – tyder våra resultat på att hypotesen är rimlig.

Vem får bidrag?

Alla 45 institutioner i vårt urval – världens högst rankade tankesmedjor inom områdena utrikesfrågor och nationell säkerhet – erkände att de tar emot finansiering från kärnvapenentreprenörer eller regeringar som uttryckligen baserar sina säkerhetsstrategier på kärnvapenavskräckning. Motsvarande finansiering från aktörer som vill störa status quo och påskynda avskaffandet av kärnvapen är å andra sidan minimal. Detta slående faktum ignoreras ofta i undersökningar inom området.

Vissa av tankesmedjorna i vårt urval får visserligen bara en liten del av sin budget från kärnvapenberoende regeringar eller försvars-

entreprenörer. Den absoluta och relativa storleken på dessa bidrag har ändå sannolikt en viktig effekt. Andra faktorer, inklusive kontraktens genomsnittliga löptid, kan också ha en betydande inverkan på i vilken utsträckning sådan intressentfinansiering underminerar den verkliga intellektuella friheten. Ändå kvarstår faktum att många, om inte de flesta, tankesmedjor inom området, inklusive de högst rankade, tar emot stora bidrag från kärnvapenentreprenörer och försvarsministerier som förespråkar kärnvapenavskräckning.

> **Flera av de intervjuade befarade att radikala eller djärva förslag, särskilt i riktning mot nedrustning, skulle skrämma bort finansiärer.**

Pengarna talar

Hur kan forskningsanslag från politiskt motiverade finansiärer påverka oberoende tankesmedjor? Baserat på intervjuer med både analytiker i tankesmedjor och bidragsansvariga har vi identifierat tre mekanismer.

För det första, i sällsynta fall, har vissa givare (eller ledande personer i vissa tankesmedjor som agerat å givares vägnar) ägnat sig åt ren censur genom att tona ner fynd eller röster som bedöms vara skadliga för finansiärens intressen. Till exempel berättade en intervjuperson, en analytiker i en tankesmedja, hur hela deras projekt hade ställts in efter ingripandet av en viktig finansiär.

För det andra skräddarsyr analytiker i tankesmedjor ofta sina argument – eller undviker helt och hållet att ta upp vissa ämnen – för att undvika att förolämpa nuvarande eller potentiella finansiärer. De flesta av de analytiker som vi intervjuade medgav att de själva hade ägnat sig åt sådan självcensur. Alla såg detta som en allvarlig utmaning för forskningen. Flera av de intervjuade befarade att radikala eller djärva förslag, särskilt i riktning mot nedrustning, skulle skrämma bort finansiärer.

För det tredje, och det viktigaste, finansiärer påverkar idébildningen kring kärnvapen genom att bestämma inte bara vilka ämnen, frågor och agendor som uppmärksammas utan också vilka analytiska miljöer som frodas. Finansiärer är trots allt fria att välja vilka institut som ska finansieras och vilka forskningsagendor som ska drivas. Även om finansiärer i många fall inte har mycket, eller något alls, att säga till om vad enskilda tankesmedjor eller analytiker skriver eller rekommenderar under specifika omständigheter, kan de till stor del avgöra vem som får pengar för att skriva eller säga något i första hand. Och som en intervjuperson uttryckte det, ”Om du kan kontrollera vilka frågor som ställs, kontrollerar du också diskursen – du behöver inte ge svaren också.”

Medan forskningsanslag från vapenföretag och regeringsdepartement ofta kan motiveras av en genuin önskan att ta fram ny kunskap, identifierade våra intervjupersoner också andra motiv. Dessa inkluderade nätverkansmöjligheter, en önskan att forma debatter och de anseendefördelar som ges i ett samarbete med institutioner med expertisbaserad legitimitet. En anslagsansvarig för ett företag som är involverat i produktion av kärnvapensystem uttryckte att tankesmedjor fick bidrag i syfte att stärka det egna företagets ”varumärke” och i hopp om att mottagaren verkligen skulle tänka till innan man säger något som kan skada företagets intressen. ”Om jag ska vara ärlig så är jag inte så intresserad av den forskning och analys de producerar. Om jag ville ha en substantiell, solid analys skulle jag vända mig någon annanstans”.

Slutsatserna ovan motiverar noggranna överväganden. Det har trots allt visat sig inom en rad områden, från klimatpolitik till nutrition till folkhälsa, att intressentfinansiering kan påverka kunskapsproduktionen negativt.

En uppmaning till transparens

Vår poäng är inte att alla kärnvapenexperter, helt eller delvis finansierade av aktörer med andelar i kärnvapenföretagen, gör dåliga eller partiska arbeten; vi värdesätter och litar på arbetet från många av de tankesmedjor som diskuteras i artikeln. Beroende på vilka forskningsfrågor som undersöks kan det till och med vara till analytisk nytta att upprätthålla nära relationer med myndigheter eller näringslivsaktörer. Vår huvudsakliga oro rör snarare effekterna av intressentfinansiering på både sammansättning och inriktning av policyanalyserna på en aggregerad nivå.

Givet att vi nu har dessa bidrag, är det avgörande att de idéer och agendor som dominerar på idémarknaden kring kärnvapen gör det för att de är bra eller särskilt viktiga och inte för att de stöds av egenintressen. Ett första och avgörande steg bör vara att öka transparensen kring finansieringarna. Allmänheten har rätt att veta vem som finansierar analyserna som formar deras värld. ■

INTERVJU

Att vara diplomat och verka för nedrustning som Natoland

Intervju med den norske diplomaten Steffen Kongstad

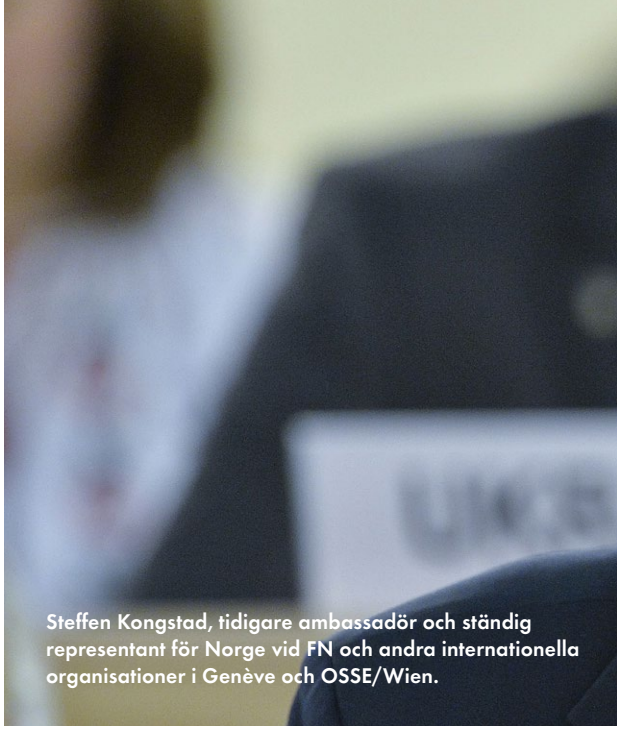

Steffen Kongstad, tidigare ambassadör och ständig representant för Norge vid FN och andra internationella organisationer i Genève och OSSE/Wien.

Du var med och startade det humanitära initiativet, som norsk diplomat. Hur var det att starta detta initiativ, som representant för ett Natoland?

–Det fungerade utmärkt, något som också visade sig genom det stora deltagandet av andra Natoländer. De flesta ansåg att det var både legitimt och nödvändigt att undersöka konsekvenserna av en kärnvapendetonation, avsedd eller oavsiktlig, och hur konsekvenserna av en sådan detonation realistiskt sett skulle kunna hanteras. Detta var frågor som inte riktigt hade funnits på dagordningen för internationella möten sedan det kalla krigets slut. Ämnet hade dock aktualiserats genom president Barack Obamas tal i Prag 2009, ICRC:s ordförande Jacob Kellenbergers tal i april 2010 och, inte minst, slutdokumentet från icke-spridningsavtalets, NPT:s, översynskonferens i maj 2010, där alla avtalets medlemsstater ställde sig bakom formuleringen: ”Konferensen uttrycker sin djupa oro över de katastrofala humanitära konsekvenserna av en eventuell användning av kärnvapen…”.

Vilken roll för nedrustning anser du att ett Natoland kan driva?

–Det kan finnas olika roller. Natoländer som Norge, Kanada, Nederländerna, Belgien, Italien och Tyskland har varit aktiva i flera processer så som bland annat NPT, nedrustningskonferensen i Genève och FN:s generalförsamling. Norge tog initiativ till ett samarbetsprojekt med Storbritannien om verifiering av kärnvapennedrustning. Kanada tog initiativ till Ottawaprocessen om förbud mot antipersonella minor, som följdes upp av framför allt Norge och Belgien. Norge tog även initiativ till processen om förbud mot klustervapen, som slutligen fick brett stöd från de flesta Natoländerna. Det finns med andra ord flera exempel på att Natoländerna är mer aktiva på nedrustningssidan än vissa länder utanför Nato.

> **Till exempel Norge och andra Natoländer har på olika sätt beslutat att kärnvapen inte får placeras ut på deras territorium.**

Måste man som Natoland stå bakom alla Natos kärnvapenrelaterade policies och aktiviteter?

–Ja, när policydokumenten väl har antagits gäller de i princip för alla medlemsstater. Men det är legitimt att arbeta för att påverka innehållet i sådana dokument innan de antas och även arbeta för att ändra dem. Till exempel Norge och andra Natoländer har på olika sätt beslutat att kärnvapen inte får placeras ut på deras territorium.

Vad tror du om att de nordiska länderna kan gå samman om för kärnvapennedrustning, sedan när alla är medlemmar i Nato?

–Det finns ingen tradition av nära samarbete i nedrustningsfrågor, inklusive kärnvapen, mellan de nordiska länderna. Det är fem länder med olika erfarenheter och traditioner på områden som nedrustning. Utan betydande förändringar i nedrustningspolitiken i de nordiska huvudstäderna ser jag inte att detta kommer att ske inom den närmaste tiden.

Tror du att det kommer att utplaceras fler kärnvapen i Natoländer nu när det talas om utplacering av Ryska kärnvapen i Belarus?
–Nej, det skulle inte vara meningsfullt.

Anser du att utplaceringen av USA:s kärnvapen i Natoländer förenligt med NPT?
–Ja, strängt taget skulle man kunna hävda att Natos arrangemang för delning av kärnvapen, som föregick förhandlingarna om NPT och som beaktades under förhandlingarna, är förenligt med avtalet. Men en viktigare fråga är kanske om det i den nuvarande situationen är meningsfullt att ha kärnvapen utplacerade i vissa europeiska Natoländer. Man måste fråga sig om dessa vapen har något användbart syfte och om de ökar eller minskar säkerheten i Europa.

Hur kan Sverige som ny medlem i Nato spela en roll för kärnvapennedrustningen? Finns det någon särskild roll för Sverige att spela?
–Sverige kan, liksom andra Natoländer, arbeta för att minska och så småningom eliminera kärnvapnens roll och betydelse i Natos strategier. I princip är det tänkbart att Sverige som ny medlem i Nato kan bidra med nya idéer och tankar till Natos interna diskussioner. Sverige skulle kunna argumentera för att det konventionella försvaret behöver stärkas och att begränsade resurser inte ska läggas på kärnvapen med tveksamt säkerhets- och försvarsvärde. Sverige skulle också kunna bidra till en mer konstruktiv relation mellan Natoländerna och FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, som trots allt är det viktigaste bidraget till NPT:s icke-spridningsregim sedan 1995. ■

Nuclear Weapons Ban Monitor 2022

I början av 2023 hade kärnvapenstaterna sammanlagt runt 12 512 kärnvapenstridsspetsar, något som uppenbart går emot FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, som både förbjuder innehav och lagring av kärnvapen.

12,512

9,576 av dessa stridsspetsar är tillgängliga för användning.

+

2,936 stycken väntar på att nedmonteras.

Den sammanlagda beräknade sprängkraften av alla kärnvapen som är tillgängliga för användning är mer än 135 000 Hiroshima-bomber.

Även om antalet kärnvapen i världen har minskat så pågår nu en negativ trend. Indien, Kina, Nordkorea, Pakistan och Ryssland fortsätter att expandera och utöka sina kärnvapenarsenaler. Sedan 2017 har antalet kärnvapen tillgängliga för användning ökat.

Antalet användbara kärnvapen ökar och flera kärnvapenstater har utökat sina kärnvapenarsenaler, det visar 2022 års Nuclear Weapons Ban Monitor, en rapport av Norsk Folkehjelp i samarbete med Federation of American Scientists. Rapporten visar att det finns ca 9500 kärnvapen tillgängliga för användning och Grethe Lauglo Østern, redaktör för rapporten menar att om denna negativa trend inte upphör så kommer vi snart att se en ökning av det totala antalet kärnvapen i världen, för första gången sedan det kalla kriget.

Nuclear Weapons Ban Monitor går igenom staters förenlighet med FN:s konvention om förbud mot kärnvapen och slutsatsen är att majoriteten av världens länder redan följer konventionen. Även stödet för konventionen fortsätter att öka. I slutet av april 2023 hade konventionen 68 medlemsstater och ytterligare 27 stater hade signerat den.

→ Läs mer på www.banmonitor.org

NATO

Viktigt med lagstiftning mot kärnvapen på svenskt territorium

Av Josefin Lind och Clara Gullman Levin

Inför Sveriges inträde i Nato har Svenska Läkare mot Kärnvapen tagit fram ett antal punkter på aktiviteter eller åtgärder vi menar att Sverige bör ta för att tydliggöra att Sveriges medlemskap i Nato inte förpliktigar till några kärnvapenrelaterade aktiviteter. Vi förstår att detta kommer att möta på motstånd men vår roll är viktig – att genom medicinska argument påvisa vikten av att Sverige inte stödjer Natos kärnvapenrelaterade aktiviteter och policies och att kärnvapen aldrig får användas i Sveriges namn.

När Finland i början av april blev en formell medlem i Nato bröts handhållandet i inträdet som framhävts som väsentligt. En del av denna allians mellan Sverige och Finland som dessvärre aldrig fått plats i debatten är den som borde skapas – ett nationellt förbud mot införsel av kärnvapen på svenskt territorium i likhet med Finlands nationella kärnenergilag från 1984.

Sveriges förra och nuvarande regering har uttalat att det inte är aktuellt med kärnvapen på svenskt territorium, i fredstid, att vi ska följa Norges och Danmarks exempel med unilateralt uttalande om detta, men avvisat alla försök till nationell lagstiftning. En nationell lagstiftning på området skulle säkerställa att dessa uttalanden gäller över tid, oavsett regering och världsläge och blir en garant gentemot svenska folket att inga kärnvapen någonsin kommer att stationeras i Sverige – eller på eventuella utländska militärbaser i Sverige. Det är uppseendeväckande att Sverige i alla andra avseenden valt att gå hand i hand med Finland in i Nato, förutom när det kommer till att inte instifta en nationell lag som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium.

I och med Sveriges Natoansökan är det än viktigare att Sverige tydligt tar avstånd från kärnvapen och driver på ännu hårdare för kärnvapennedrustning. Risken är annars att Natomedlemskapet leder till att fler länder legitimerar kärnvapen, och anser sig behöva egna kärnvapen eller själva ansluta sig till kärnvapenallianser.

> **”I och med Sveriges Natoansökan är det än viktigare att Sverige tydligt tar avstånd från kärnvapen**

Nordatlantiska fördraget från 1949 nämner inte kärnvapen. Kärnvapen har dock sedan mitten på 1950-talet haft en roll inom alliansen, men inte förrän 2010 fastställde medlemsstaterna Nato som en kärnvapenallians. Fastställandet menar forskaren Kjølv Egeland i texten ”Spreading the Burden: How NATO Became a ‘Nuclear’ Alliance” var delvis för att stävja eventuella försök till avståndstagande mot kärnvapnens roll, då Förbundsdagen i Tyskland strax innan hade röstat igenom en resolution om att avyttra de amerikanska kärnvapnen på tyskt territorium. Kärnvapenalliansen återbekräftades i det strategiska konceptet sommaren 2022. Det strategiska konceptet är ett politiskt dokument och inte juridiskt bindande, till skillnad från det Nordatlantiska fördraget som Nato som organisation vilar på. Genom detta strider inte FN:s kärnvapenförbud mot Natomedlemskapet och det är fullt möjligt för Sverige att gå med i förbudet som Natomedlem. Detta fastställde även norska regeringen i en utredning 2018.

Vi menar att Sverige i samband med Natomedlemskapet bör arbeta för att:

1. Ansluta sig till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Som minimum ska Sverige förbehålla sig rätten att gå med i FN:s konvention om förbud mot kärnvapen och rätten att inte stå bakom Natos kritik mot konventionen.

2. Delta på kommande statspartsmöten för FN:s konvention om förbud mot kärnvapen som observatör, fram till Sverige anslutits till konventionen.

3. Anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel och utplacering av kärnvapen på svenskt territorium, både i fredstid och i tider av kris eller krig, inklusive på eventuella framtida utländska militära baser i Sverige.

4. Tydliggöra att vi aldrig ska vara med och planera, förbereda eller öva på att använda kärnvapen.

5. Förbehålla sig rätten att inte stödja Natos uttalanden om att så länge kärnvapen finns kommer Nato att vara en kärnvapenallians.

6. Uttalar att Sverige under inga omständigheter accepterar att vara del av Natos kärnvapenpolicies- och relaterade aktiviteter.

7. Verka för ett avskaffande av Natos first use policy, kärnvapennedrustning samt minska kärnvapnens roll i Nato och för avveckling av utstationerade kärnvapen i Europa. ■

Natodebatt i riksdagen

Den 22 mars röstade Sveriges riksdag igenom ett svenskt medlemskap i Nato. Beslutet föregicks av en riksdagsdebatt där Miljöpartiet och Vänsterpartiet som enda partier uttryckte oro för bland annat kärnvapen på svenskt territorium och röstade emot propositionen. 200 år av alliansfrihet har nu nått sitt slut, och som utrikesminister Tobias Billström uttryckte det ”Natomedlemskapet innebär en ny svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitisk identitet”.

Utrikesminister Billström sade i debatten att Sverige kan fortsätta ha ett engagemang för nedrustning och icke-spridning och att Sverige kommer fortsätta att arbeta för detta inom icke-spridningsavtalet, NPT, samt att Sverige inte kommer ansluta sig till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen.

Morgan Johansson (S) kände sig trygg med att det nu riksdagsfästs med skrivningar om ”att det inte finns skäl för vare sig kärnvapen eller permanenta baser på vårt territorium i fredstid. /…/ Det finns inga rörelser någonstans för att tvinga på Sverige vare sig baser eller kärnvapen.”

Liberalernas Anna Starbrink sade i debatten att ”Att Nato har förmåga att möta dessa hot [Rysslands kärnvapenhot] är en trygghet för oss och för världen.” samt ”Det finns ingenting i dag som talar för att vi på kort sikt ska ha vare sig kärnvapen eller baser på svenskt territorium” men uttryckte även att det kan behöva fattas säkerhetspolitiska beslut som är nödvändiga för att trygga Sverige och Sveriges befolkning. Starbrink var inte ensam om att uttrycka att Natos kärnvapenavskräckning är något som kommer skydda Sverige och att kärnvapen behövs för att möta hotet om kärnvapen.

Jacob Risberg (MP) höll ett långt anförande om kärnvapen och uttryckte ”Den omsvängning som skett nu kan inte ses som något annat än att regeringen övergett synen på att kärnvapen gör oss mer osäkra och att man nu bortser från de effekter på hälsa, miljö och samhälle som kärnvapen har. Sveriges medlemskap i Nato bidrar till en normalisering av kärnvapen, och Sveriges röst i arbetet för global nedrustning försämras kraftigt i och med medlemskapet.” Risberg citerade Svenska Läkare mot Kärnvapen vid två tillfällen genom att hänvisa till vår information om kärnvapnens katastrofala konsekvenser. ■

NATO

Nuclear sharing

'Nuclear sharing' är ett begrepp i Natos kärnvapenstrategi som innebär utplacering av kärnvapen i annars kärnvapenfria länder. Det innebär bilaterala avtal mellan de enskilda Natoländerna och USA, och i dagsläget handlar det sammanlagt om cirka 100 amerikanska kärnvapen i Belgien, Italien, Nederländerna, Turkiet och Tyskland. Vi har pratat med representanter från civilsamhället i några av dessa länder. Läs intervjuerna i sin helhet på slmk.org.

Turkiet

Troligtvis placerades det ut kärnvapen i Turkiet redan under 1950-talet i samband med att Turkiet blev medlem i Nato. Uppskattningsvis handlar det om ungefär 50 stycken kärnvapen på militärbasen Incirlik.

Är medborgarna i Turkiet medvetna om att det finns kärnvapen utplacerade?

DERMAN BOZTOK är läkare och en av grundarna, samt ordförande av IPPNW Turkiet och aktiv medlem i det turkiska läkarförbundet.

– Under årens lopp har människor i Turkiet blivit alltmer medvetna om USA:s kärnvapen som är stationerade i landet. Informationen kommer huvudsakligen från internationella nyheter och internationell litteratur. Progressiva politiska partier, medlemmar i demokratiska organisationer, kolumnister, intellektuella och parlamentariker har också informerat allmänheten om dessa vapen och om det hot de utgör mot den nationella och regionala säkerheten.

Hur går debatten i parlamentet om detta?

– Progressiva parlamentariker har ställt frågor i parlamentet om kärnvapen i Turkiet, men regeringen väljer att inte svara med hänvisning till den nationella säkerheten. Konservativa företrädare håller i allmänhet tyst om frågan. Trots oron kring och de krav på information som finns är det ingen insyn eller öppenhet i frågan.

Hur arbetar du och din organisation för att lyfta frågan?

– IPPNW Turkiet nämner tydligt hotet från USA:s och Natos kärnvapen som är stationerade på basen Incirlik, vid varje aktivitet. Vi menar att kärnvapnen gör Turkiet till måltavla och hotar våra grannländer och säkerheten i regionen.

Belgien

Det finns omkring 10–20 amerikanska kärnvapen utplacerade på Kleine Brogel-flygbasen. De har varit placerade där sedan 1963.

Enligt artikel 185 i Belgiens författning är det förbjudet att stationera utländska militära styrkor och att låta dem passera genom landet. 1962 antog dock regeringen en lag som möjliggör för allierade Natostyrkor att stationeras eller passera genom Belgiens territorium. Ursprungligen ville parlamentet lägga till förbud mot stationering och utplacering av kärnvapen men denna artikel ströks då utrikesministern försäkrade att regeringen aldrig skulle tillåta utplacering av kärnvapen i Belgien.

Genom den nya lagen fick regeringen befogenhet att ingå bilaterala avtal utan parlamentets medverkan och så småningom kringgick de parlamentet genom att ingå ett avtal med USA om att placera ut kärnvapen på Belgiens territorium.

Skulle Belgiens ställning inom Nato förändras om kärnvapnen avlägsnades?

BRAM SCHULTE är policyansvarig på den belgiska fredsorganisationen Vrede vzw och arbetar med kärnvapennedrustning.

– Nej. Avtalet mellan USA och Belgien om utplacering av amerikanska kärnvapen på belgiskt territorium är ett bilateralt avtal. Avtalet har ingåtts utanför Natos strukturer och skulle därför inte påverka Natomedlemskapet eller Belgiens ställning inom Nato.

Hur arbetar du och din organisation för att lyfta frågan?

– Vår främsta roll är att informera allmänheten och politiker genom att organisera möten, aktiviteter, protester och föreläsningar.

Nederländerna

I Nederländerna finns det mellan 15–20 amerikanska kärnvapen som är stationerade på flygbasen Volkel, sedan början av 1960-talet.

Känner det nederländska folket till att kärnvapen är utplacerade i landet?

ALEJANDRA MUÑOZ är projektansvarig på den nederländska fredsorganisationen PAX, där hon leder arbetet med Don't Bank on the Bomb.

– Hittills har den nederländska regeringen aldrig formellt erkänt att det finns kärnvapen på nederländskt territorium. Under årens lopp har dock läckta Natodokument, undersökningar med öppna källor och avslöjanden från tidigare premiärministrar bekräftat att Nederländerna är en av värdstaterna för amerikanska kärnvapen. Förekomsten av kärnvapen på vårt territorium är en av våra ”sämst bevarade hemligheter”. Trots detta är fortfarande många, särskilt den yngre generationen, omedvetna om det.

Hur går debatten i parlamentet?

Tidigare har en majoritet i parlamentet krävt att kärnvapnen ska avlägsnas från vårt territorium och att det nederländska bidraget till Natos kärnvapendel ska upphöra, men som svar på detta har den nederländska regeringen konsekvent hävdat att detta bör vara ett beslut av Nato och inte något som Nederländerna självt kan besluta om.

Närvaron av amerikanska kärnvapen på vårt territorium är emellertid resultatet av ett antal bilaterala avtal mellan Nederländerna och USA. Förhandlingar om att avsluta detta arrangemang kan och bör således också äga rum bilateralt. Att lämna detta beslut till Natos konsensusregler är uppenbarligen inte ett formellt krav, utan ett politiskt val.

Skulle ditt lands ställning inom Nato förändras om kärnvapnen avlägsnades?

Vårt Natomedlemskap utgör inga rättsliga hinder för att avlägsna kärnvapen från nederländskt territorium. Dessa kärnvapen har inget militärt syfte, utan gör oss endast till ett mål för en eventuell attack. Andra Natoländer har tidigare avlägsnat kärnvapen från sina territorier och det finns ingen anledning att tro att Nederländerna inte skulle kunna göra detsamma samtidigt som landet fortfarande är en engagerad medlem av Nato.

Tyskland

Det finns sedan 1950-talet omkring 15 kärnvapenstridsspetsar stationerade på flygbasen Büchel i Tyskland.

Hur går debatten i parlamentet?

– Stationeringen av kärnvapen tas regelbundet upp i Förbundsdagen. Ståndpunkterna varierar naturligtvis, och förespråkare och motståndare diskuterar de säkerhetsmässiga, politiska och militära (icke-) värdena av dessa vapen, liksom hur detta är förenligt med icke-spridningsavtalet. I debatter behandlas förekomsten av de vapen som är stationerade i Büchel som ett faktum. Regeringen hänvisar dock återkommande till Natos sekretessregler och säkerhetsskäl som förbjuder dem att i väsentlig grad delta i denna debatt med parlamentarikerna.

MAREN VIELUF är forskare och policykonsult på ICAN. Hennes forskningsfokus är kärnvapennedrustning, vapenkontroll och icke-spridning.

Flera regionala parlament har uttryckt sitt stöd för att ansluta sig till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen och för att avlägsna kärnvapen från tysk mark, men dessa har ytterst begränsat inflytande över utrikes- och säkerhetspolitiken.

> **”Flera regionala parlament har uttryckt sitt stöd för att ansluta sig till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen**

Vad krävs för att få bort dem?

– Beslut om att avlägsna kärnvapen från tysk mark måste fattas av både en majoritet i Förbundsdagen och regeringen - helst med medborgarnas stöd. 2010 kom vi långt när initiativet togs av de fyra största partierna i Förbundsdagen och leddes av dåvarande utrikesminister Guido Westerwelle. Man skulle kunna anta att detta skulle ha varit tillräckligt i en demokratisk stat, vilket var fallet på 1980-talet när Kanada ensidigt beslutade att avsluta sina överenskommelser om kärnvapendelning, men tydligen är det inte så.

Sedan diskuterades detta inom Nato varpå beslut togs att inte bara behålla vapnen, utan också modernisera och investera kraftigt och långsiktigt för att hålla de tilldelade Tornadoflygplanen operativa. De pågående moderniseringsinsatserna på flygbasen i Büchel och beslutet att köpa nya F35-flygplan befäster denna väg ytterligare.

Ryssland pausar kärnvapen-avtal

I samband med årsdagen av Rysslands invasion av Ukraina uttryckte Rysslands president Vladimir Putin att de kommer pausa Nya START-avtalet. Avtalet är det enda kvarvarande bilaterala nedrustningsavtalet mellan USA och Ryssland. Det förhandlades fram 2010 och förlängdes 2021. Avtalet begränsar ländernas strategiska kärnvapenstridsspetsar. Pausen innebär att det inte kommer att ske några inspektioner av kärnvapenanläggningar eller några bilaterala samtal, det skulle även kunna innebär att rutinmässig rapportering och utbyte om förflyttningar av kärnvapen stoppas. Ryssland har dock meddelat att de kommer fortsätta följa de riktlinjer som finns om antal kärnvapen.

Beslutet att pausa Nya START behöver inte nödvändigtvis innebära slutet för avtalet, men det är troligt att det efter att avtalet löper ut 2026 inte kommer att finnas något avtal som begränsar USA:s och Rysslands kärnvapenarsenaler, för första gången sedan 1972. Det kan i sin tur innebära en ny okontrollerad kapplöpning, som denna gång även skulle kunna innefatta Kina. 2018 drog sig både USA och Ryssland ur INF-avtalet om avskaffandet av medeldistansrobotar.

Ryska kärnvapen till Belarus

I mars uttalade Rysslands president Vladimir Putin att han förbereder för att utplacera ryska kärnvapen i Belarus. Att i detta riskfyllda läge tala om att flytta kärnvapen riskerar att eskalera den pågående konflikten ytterligare. President Putin hävdade att Ryssland redan gett Belarus kärnvapenkapabla missiler och att upp till 10 belarusiska flygplan är förberedda för att använda dessa vapen. Ryssland kommer att slutföra byggandet av en lagringsanläggning för kärnvapenstridsspetsar i Belarus senast i juli i år. I början av 2022 ändrade Belarus sin konstitution och tog bort landets åtaganden som en neutral kärnvapenfri stat. Detta öppnade upp för att kunna placera ryska kärnvapen i landet.

Tester av missiler och kärnvapenövning

USA hade i april sin årliga kärnvapenövning. U.S Strategic Command skriver på sin hemsida att syftet är att öva på ”kärnvapenberedskap och säkerställa en säker, trygg och tillförlitlig strategisk avskräckningsstyrka”. USA ska även ha testat en långdistansmissil (interkontinental ballistisk robot, ICBM). Samtidigt som detta sker har även Ryssland testat en obeväpnad, men kärnvapenkapabel långdistansmissil på testplatsen Sary Shagan i Kazakstan.

Tester av missiler som kan bära kärnvapen och kärnvapenövningar ökar spänningarna ytterligare.

Enligt FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, TPNW, är det olagligt för en medlemsstat att tillåta att dess territorium används för provning av kärnvapenbärande missiler, eftersom detta innebär att man hjälper en stat att utveckla kärnvapen. Kazakstan, statspart i FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, måste därför motsätta sig dessa tester för att åter kunna påstås följa konventionen fullt ut.

ICAN Act On It Forum Oslo

För 10 år sedan samlades världens länder i Oslo för den första konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser. I mars i år samlade ICAN Norge civilsamhället och parlamentariker i Oslo för att delta på föreläsningar och workshops för att lära sig mer och öka pressen på kärnvapenstaterna att nedrusta.

www.icanw.org/ican_act_on_it_forum_oslo

Sjukvården klarar inte av att hantera en

kärnvapenexplosion över Stockholm

Slutsatsen blir att vi måste agera förebyggande och avskaffa kärnvapen, innan kärnvapen avskaffar oss. I vår uppdaterade rapport ”Förebygga är enda medicinen” kartlägger vi sjukvårdens kapacitet vid en kärnvapenexplosion. Vi som läkare har ett ansvar att värna om liv och hälsa, men hur kan vi göra det när hot om massförstörelse ligger som en skugga över oss?

Blir vi sjuka eller skadade räknar vi med tillgång till kvalificerad vård. Adekvat vård för akuta tillstånd är en självklarhet, precis som specialistkompetent personal och avancerad utrustning för vård och undersökningar. Vad händer om det plötsligt inte finns vägar, elektricitet, utrustning eller personal med rätt utbildning och ett samhälle i kaos? Vad händer om det samtidigt kommer hundratusentals patienter med svåra brännskador, krosskador, blödningar och strålskador?

Atombomberna över Hiroshima och Nagasaki 1945 beräknas ha dödat runt 230 000 människor. I Hiroshima dödades eller skadades omedelbart 270 av 300 läkare och 1 654 av 1780 sjuksköterskor. Cirka 80% av sjukhusen förstördes. På ett sjukhus i Hiroshima var sex läkare och tio sjuksköterskor friska nog att arbeta, endast en av dem var helt oskadd. Tusentals människor sökte sig till sjukhuset. Snart började de utveckla symptom av strålsjuka: okontrollerade blödningar, allvarliga problem med inre organ, håravfall, extrem mottaglighet för infektioner. Det var praktiskt taget omöjligt att rädda någon, eftersom hela stadens sjukvårdsanläggningar hade förstörts och nästan alla läkare själva hade dött eller skadats.

Idag, över 75 år senare, fortsätter kärnvapenstaterna att lägga enorma summor på att upprusta och förbereda sig inför att använda sina kärnvapen. Det pågår en ny kapprustning som ökar risken. Moderna kärnvapen har en sprängstyrka många gånger större än de som användes över Hiroshima och Nagasaki.

Rapporten synliggör det vi läkare redan vet: att det är omöjligt för sjukvården att hantera de humanitära konsekvenserna vid en kärnvapenexplosion. Ingen stad har tillräckligt med läkare och vårdplatser för hundratusentals skadade. Därför måste vi fortsätta arbeta för att alla kärnvapen avskaffas, innan de avskaffar oss. Förebygga är den enda medicinen. ■

Hur kan du använda rapporten?

Skriv en insändare i lokaltidningen

→ Ta reda på hur en kärnvapendetonation skulle påverka din stad och den lokala vårdkapaciteten.

Anordna en föreläsning

→ Vi har färdiga powerpointpresentationer och material som du gärna får använda om du ska ut och föreläsa.

Dela ut rapporten till kollegor

→ Vi skickar gärna några exemplar av rapporten till dig som du kan dela ut.

Vill du ha material eller behöver du hjälp eller råd? Kontakta clara.levin@slmk.org.

Läkare mot Kärnvapen från hela världen möttes i Kenya

När spänningarna ökar och risken för kärnvapenkrig är överhängande behövs engagemang för kärnvapennedrustning som mest. Det var slutsatsen av International Physicians for the Prevention of Nuclear Wars, IPPNW, världskongress i Mombasa, Kenya. Temat för kongressen var nedrustning, klimatkris och hälsa och deltagarna betonade det brådskande behovet av just åtgärder mot kärnvapenhot, klimatförändringar och hållbarhet.

Även om vi lever i en dyster tid så finns det hopp, bland annat genom det ökade engagemanget från unga läkare och läkarstudenter som intresserar sig för IPPNW och nedrustning. Inför kongressen cyklade ett dussintal studenter och unga läkare från Nairobi till Mombasa, en sträcka på ca 500 kilometer för att uppmärksamma kongressens tema och prata med lokalbefolkningen.

På kongressen valdes fyra nya co-presidenter, Kati Juva, Finland, Olga Mironova, Ryssland, Carlos Umaña, Costa Rica och David Onazi, Nigeria.

Till styrelsen valdes även Arun Mitra, Indien, Bimal Khadka, UK/Nepal, Inga Blum, Tyskland, Ira Helfand, USA, Ruth Mitchell, Australien, Sally Ndung'u, Kenya, Tilman Ruff, Australien och Knut Mork Skagen, Norge. ■

KRÖNIKA

En nationell identitet i förändring

Från neutralitet till allianspartner - om Natomedlemskap och den svenska självbilden.

Av Emma Rosengren, filosofie doktor och lektor inom internationella relationer, Stockholms universitet

Nu är det drygt ett år sedan en socialdemokratisk statsminister – Magdalena Andersson – meddelade att hennes regering skulle ansöka om medlemskap i Nato. Även om Sveriges framtid som allierad fortsatt ligger i händerna på ledare i Turkiet och Ungern är det hög tid att fundera på de samhälleliga komplexiteter som aktualiseras genom detta vägskäl.

> **”I ett samhällsklimat där nedsättande epitet snarare än sakliga argument står i fokus, är det föga förvånande, men samtidigt väldigt skrämmande, att kritiska röster tystnar.**

Beslutet att Sverige skulle ansöka om Natomedlemskap var kanske egentligen inte särskilt oväntat. Alltsedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari förra året har den säkerhetspolitiska debatten hårdnat. De som offentligt stod fast i sitt försvar av alliansfriheten var relativt få. Kanske är det inte så konstigt med tanke på hur de bemöttes av sina meningsmotståndare. I ett reportage i Svenska Dagbladet (2022) om Agnes Hellström, dåvarande ordförande för Svenska Freds och Skiljedomsföreningen och en av få mediala röster mot ett svenskt Natomedlemskap den där ödesdigra våren, sammanfattas hur Natomotståndarna beskrevs: ”Naiva landsförrädare. Vladimir Putins nyttiga idioter, redo att kapitulera samma sekund fienden kommer.”

Historien är full av exempel när liknande epitet har använts för att avfärda dem som förespråkar fred och kärnvapennedrustning. Sådana representationer fungerar bland annat som ett sätt att marginalisera deras sak genom att måla ut dem som irrationella och blåögda, och som medvetet eller omedvetet allierade med fienden. Statsvetaren Linus Hagström (2021) har visat att sådana beskrivningar var centrala i den svenska debatten om Nato som följde efter Rysslands annektering av Krim 2014. I ett samhällsklimat där nedsättande epitet snarare än sakliga argument står i fokus, är det föga förvånande, men samtidigt väldigt skrämmande, att kritiska röster tystnar. Med tanke på det hårda debattklimatet förra våren vågar jag mig på att gissa att Agnes Hellström inte blev särskilt förvånad när Magdalena Andersson deklarerade sitt beslut.

På samma gång var beslutet just oväntat. Forskningen om nationell identitet och säkerhet i Sverige under det kalla kriget är rörande överens om att neutraliteten tillsammans med välfärden hade en given plats i den svenska självbilden. I min bok Förnuft, känsla och kärnvapen (2021) som jag skrev på uppdrag av SLMK visar jag hur antaganden om den svenska identiteten var en central del av den kärnvapendebatt som utspelade sig på 1950-talet, och i den nedrustningspolitik som tog form under 1960-talet. Givet den roll neutraliteten har haft historiskt, både inom svensk säkerhetspolitik och i

relation till svensk nationell identitet, tror jag att vi var många som vaknade upp och undrade vad som egentligen hade hänt när Magdalena Andersson kungjorde sitt Natobeslut. Vad kommer ske nu när Sverige inte längre står alliansfri? Vad händer med nedrustningspolitiken när vi går med i en allians som baserar sin säkerhetsstrategi på kärnvapen? Hur kunde vändningen ske så snabbt?

För att förstå det svenska beslutet att gå med i Nato och dess olika dimensioner måste det placeras i en historisk kontext präglad av både kontinuitet och förändring. Alltsedan Sverige gick med i EU i mitten av 90-talet har det kalla krigets neutralitetspolitik kommit att utmanas. Jämte ökat försvarspolitiskt samarbete med både enskilda västländer och med Nato genom Partnerskap för Fred från 1994 och Värdlandsavtalet från 2014 har ett ökat militärt samarbete tagit form över tid. Under samma tidsperiod har även ambitionsnivån för den svenska nedrustningspolitiken skiftat. Efter att regeringen Bildt deklarerade att Sverige skulle lämna New Agenda Coalition (NAC) år 2013, och efter att regeringen Löfvén beslutade att inte ansluta Sverige till det internationella kärnvapenförbud som SLMK och andra organisationer har arbetat för i åratal, var vi nog många som tänkte tillbaka på tiden då Alva Myrdal, Inga Thorsson och Maj-Britt Theorin ansvarade för den svenska nedrustningspolitiken. I ett pågående projekt fördjupar jag mig i Sveriges relation till Nato och nedrustningspolitikens svängningar tillsammans med professor Thomas Jonter.

Samtidigt som det svenska Natobeslutet kan beskrivas som väntat och oväntat på samma gång är det en särskild del av medierapporteringen om Sverige och Nato som gjorde mig extra nyfiken. I olika sammanhang förra våren ikläddes Magdalena Andersson och utrikesminister Ann Linde en vit bröllopsklänning och andra attribut som associeras med att ingå äktenskap. Brudgummen i fråga var ibland Nato:s generalsekreterare Jens Stoltenberg, ibland USA:s president Joe Biden eller Turkiets Recep Erdogan. Vad innebär det att sådana könade skildringar letade sig in i svenska mediala beskrivningar av Sverige och Nato? Historikern Frank Costigliola (1997) har visat hur historiska skildringar av Nato påminner om ett konservativt kärnfamiljsideal, med USA som den manliga beskyddaren och de allierade som kvinnor och/eller barn. Det är alltså inget ovanligt med att könade representationer och analogier från den privata sfären används för att skapa mening om säkerhetspolitiska frågor, såsom relationer i Nato. Men vad hade hänt om det inte var Magdalena Andersson som var statsminister, utan hennes föregångare Stefan Löfvén? Hur hade vi skapat mening kring att Ulf Kristersson och Tobias Billström blev förförda av deras manliga motsvarigheter bland de allierade? Kanske kan vi förstå bilder på Magdalena Andersson i brudklänning som ett uttryck för en nykonservativ tidsanda, där heterosexuella och könade familjeideal bidrar till att etablera budskapet att Sverige behöver skyddas. Att beskydd likställs med att ingå i en kärnvapenallians är i behov av vidare reflektion och problematisering. ■

↑ Vad hade hänt om det inte var Magdalena Andersson som var statsminister, utan hennes föregångare Stefan Löfvén? Hur hade vi skapat mening kring att Ulf Kristersson och Tobias Billström blev förförda av deras manliga motsvarigheter bland de allierade? Bild: Poiltikbyrån, SVT

> **Vad händer med nedrustningspolitiken när vi går med i en allians som baserar sin säkerhetsstrategi på kärnvapen?**

Referenser

Costigliola, Frank. "The Nuclear Family: Tropes of Gender and Pathology in the Western Alliance". Diplomatic History. Vol. 21, No. 2, 1997.

Hagström, Linus. "Text and body in the Swedish NATO debate". Cooperation and Conflict. Vol. 56, No. 2, 2021.

Rosengren, Emma. Förnuft, känsla och kärnvapen. Svensk nedrustningspolitik ur ett feministiskt perspektiv. Stockholm: Santérus Förlag, 2021.

Svenska Dagbladet. "Pekas ut som naiva landsförrädare". 23 mars 2022, https://www.svd.se/a/478m0G/svenska-freds-vi-kallas-for-putins-nyttiga-idioteri. ■

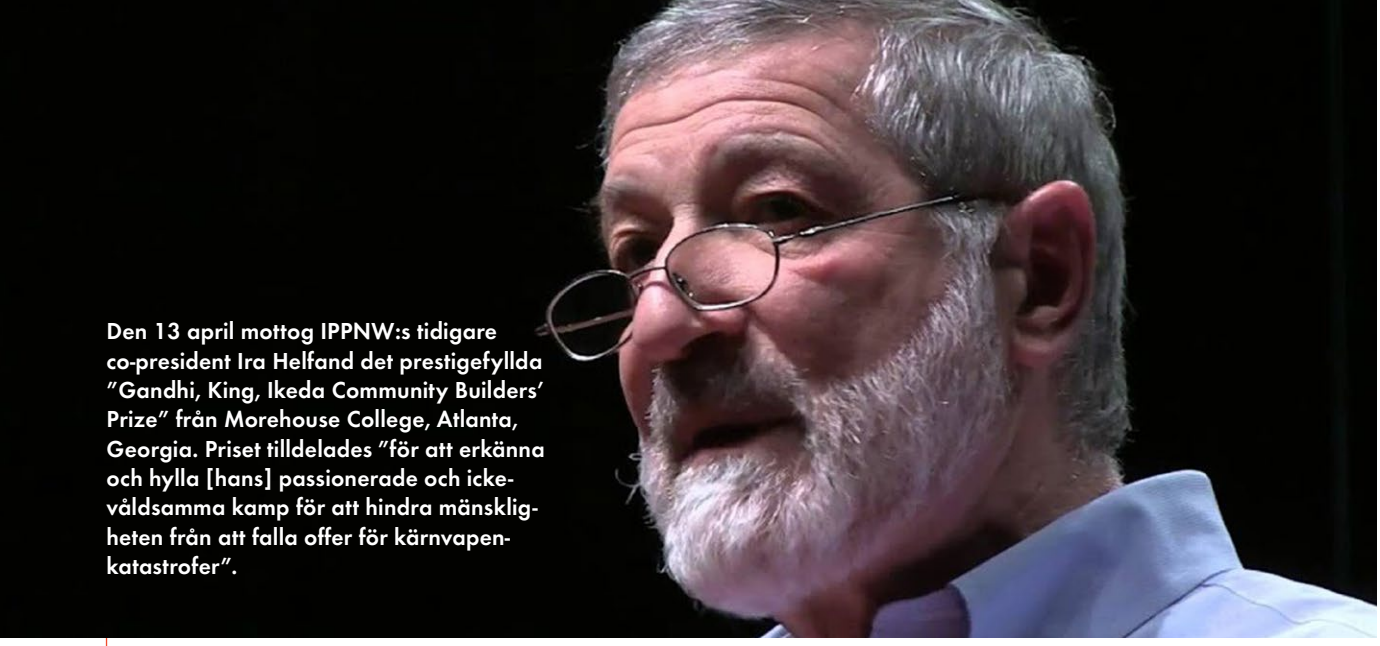

Den 13 april mottog IPPNW:s tidigare co-president Ira Helfand det prestigefyllda ”Gandhi, King, Ikeda Community Builders’ Prize” från Morehouse College, Atlanta, Georgia. Priset tilldelades ”för att erkänna och hylla [hans] passionerade och icke-våldsamma kamp för att hindra mänskligheten från att falla offer för kärnvapenkatastrofer”.

Vi måste skapa den politiska viljan att avveckla kärnvapen

Utdrag ur tal av Ira Helfand

För fem år sedan började experter såsom tidigare försvarsminister William Perry varna oss för att vi var närmare kärnvapenkrig än vi någonsin har varit – och det var före den ryska invasionen av Ukraina och Putins återkommande kärnvapenhot. Idag kan det inte råda några tvivel om att faran för kärnvapenkrig är stor.

Men. Det har inte alltid varit så. På 1980-talet förstod vi alla den enorma faran som kärnvapen utgjorde. Miljontals människor arbetade för att kräva ett slut på det kalla krigets kapprustning. 1987 gick presidenterna Reagan och Gorbatjov samman för att förklara att kärnvapenkrig aldrig kan vinnas och aldrig får utkämpas. De avslutade det kalla krigets kapprustning och började demontera de enorma kärnvapenarsenalerna.

Relationerna mellan kärnvapenstaterna är nu de sämsta de har varit sedan det kalla kriget och situationen mellan Indien och Pakistan är fortfarande en katastrof som väntar på att hända.

Vi har alla sett bilder av Hiroshima och Nagasaki. Men Hiroshima och Nagasaki bombades vardera med ett relativt litet kärnvapen. En storstad som New York, Moskva eller Atlanta skulle bli föremål för 10 till 15 till 20 kärnvapen, vart och ett 6 till 50 gånger starkare än Hiroshimabomben.

Detta är inte framtiden som måste vara. Kärnvapen är ingen naturkraft. Det är inte som om en asteroid är på väg mot jorden och det finns inget vi kan göra. Vi har redan demonterat mer än 50 000 kärnladdningar. Vi har helt enkelt saknat den politiska viljan att avveckla de 13 000 som finns kvar.

> **”Vi som lever idag har fått en möjlighet att rädda världen**

Och det är där vi kommer in. Det är upp till oss att skapa den politiska viljan, och det kan vi göra. Vi vet det eftersom vi har gjort det en gång på 1980-talet när vi avslutade det kalla krigets kapprustning. Under det senaste decenniet har en rörelse vuxit fram, främst i globala Syd, bland länder som är visa nog att förkasta kärnvapen, som kräver att de länder som har dessa vapen slutar hålla hela mänskligheten som gisslan. Tillsammans med ICAN åstadkom de FN:s konvention om förbud mot kärnvapen 2017 och skapade en kraftfull norm som märker kärnvapen, inte som symboler för nationell prestige, utan som en skam.

Vi står inför en skrämmande mängd problem i detta ögonblick, framför allt klimatkrisen. På något sätt mitt i alla dessa utmaningar måste vi hitta tid och energi för att också konfrontera det som förmodligen är det största hotet av alla – möjligheten att vi alla kommer att brännas upp i en kärnvapenförintelse.

Om detta är en börda, hoppas jag att du också ser på det som något av en gåva. De av oss som lever idag har fått möjligheten att rädda världen, och det är det bästa som någon av oss någonsin kan göra med sitt liv. Ingen av oss förväntas lösa detta problem helt på egen hand, men ingen av oss kan heller gå bort från den del av lösningen som är vår att göra. Och om vi alla gör vår del kommer vi att lyckas och jag tror att en dag, inom en inte alltför avlägsen framtid, kommer vi alla att kunna se oss själva i spegeln och säga, ”Jag hjälpte till att rädda världen”. ■

Vi minns Hiroshima och Nagasaki

Den 6 och 9 augusti är det 78 år sedan Hiroshima och Nagasaki ödelades av två atombomber. Den 6 augusti hedrar vi de drabbade.

MANIFESTATION FÖR FRED OCH NEDRUSTNING

I sedvanlig ordning arrangerar vi evenemang i Stockholm och Göteborg, du hittar mer information om detta på vår hemsida. Kommer du att arrangera något i din stad? Skicka ett mail till info@slmk.org så hjälper vi gärna till att sprida informationen.

WWW.SLMK.ORG

SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

POSTTIDNING B 03

Avsändare:
Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norrtullsgatan 45
113 45 Stockholm
Sweden

NYA AVSNITT AV

Atombombspodden

I de senaste avsnitten får du följa med när poddens redaktör Johan Täng pratar med Gunnar Westberg om bland annat provsprängningar, deras förbud och konsekvenser.

Du hittar podden på Spotify, iTunes, Acast och andra ställen där poddar finns.

Följ den gärna så missar du inga avsnitt!
Har du feedback eller tips?
Maila podd@slmk.org!

PODCAST

QR-koden tar dig till Atombombspodden på vår hemsida

SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

www.slmk.org/vad-vi-gor/atombombspodden